

Anarquisme Dos llibres analitzen el seu paper a Catalunya durant la Guerra Civil. Figures de referència moral com Peirats, però també autèntics gàngsters: lladres i assassins que van desencadenar una onada de violència descontrolada

Més ombres que llums

Grups de milicians anarquistes enquadrats en la FAI davant d'una sèrie de vehicles blindats preparats per marxar cap al front. La imatge va formar part de l'exposició 'Vida d'una Barcelona en guerra', que va acollir el Centre de Cultura Contemporània de Barcelona el 2003

ARXIU

JORDI AMAT

Durant bona part de la Segona República va estar actiu l'Ateneo Racionalista de La Torrassa. En aquell barri de la immigració més pobra, estigmatitzat i focus de violència revolucionària, hi vivia José Peirats (1908-1989) amb els seus pares. Aquest jove militant anarquista, que malgrat les seqüeles que li havia deixat la malaltia treballava fent maons en unes condicions duríssimes, va ser un dels promotors de l'ateneu. S'hi feien classes, conferències, teatre, i hi havia una biblioteca. Entenien l'accés a la cultura des dels ateneus, en contrast amb l'educació clerical, com un factor de transformació social radical:

“Aspiraban a forjar una visió contracultural del mundo que aumentaría la conciencia de la clase obrera y desafiaría la hegemonía del capital”. Ho explica Chris Ealham

El terror en territori republicà va ser determinant per perdre la guerra: va desmotivar la població i va sembrar el desconcert

(Kent, 1965), autor del magnífic *La lucha por Barcelona*, a una feixuga i idealitzada biografia de Peirats que el retrata com un referent gairebé moral de l'anarquisme i que reconstrueix tota la seva trajectòria completa (exili inclòs). “El nuevo ser es la masa”, va escriure Peirats

entusiasmats quan ell, junt amb altres anarquistes, van assaltar el quarter de Pedralbes el 20 de juliol de 1936 i es van fer amb les armes.

Però aquell entusiasme de les

masses, fruit del col·lapse de l'Estat, va ser, des del començament de la Guerra Civil, el marc que va fer esclatar una onada de violència criminal impulsada per altres anarquistes d'antiga vida tèrbola i futurs confidents del franquisme més repressiu. S'havien fet amb les ar-

mes, a les casernes de les Drassanes i a Sant Andreu, i les farien servir. S'havien fet amb el control de l'ordre públic i, mistificant-lo, l'usaven per propagar el procés revolucionari amb el que creien. Sense fre, així, foren els perversors de la utopia. Alguns autèntics gàngsters. En un llibre dur, documentat i gens complaent amb els nostàlgics de la revolució que mai va existir més enllà del paper i les proclames, Federico Vázquez Osuna (*Alcaudete*, 1964) ha resseguit la trajectòria d'un seguit de lladres i assassins, que estaven relacionats entre ells (malgrat que en més d'un cas es van acabar traint), que havien aconseguit el control de la CNT i l'acció dels quals, molt aviat, va desestabilitzar la República tant com ho havia fet i ho faria la contrarevolució conservadora. “El terror que s'imposà al territori republicà fou imprescindible per als rebels per guanyar la guerra: va desmotivar la població i va sembrar el desconcert, perquè la por i l'angoixa afectaven a tothom, com també criminalitzaven la República internament i internacionalment”.

Vázquez Osuna, que ha treballat a fons l'administració de justícia catalana durant la república i la guerra, identifica personatges sordids (els Justo Bueno, Aurelio Fernández, Eduardo Barribero...), descriu episodis concrets de l'extensió del terror a Catalunya i analitza el seu impacte en el desenvolupament del conflicte.

Des de la criminalitat protegida per l'Oficina Jurídica fins a la tolerància còmplice amb quintacolumnistes detinguts a la presó per part dels màxims responsables de la Model, passant pels cas dels maristes assassins o la identificació dels quatre cossos enterrats en carn viva a un garatge del carrer de Casanova, el llibre va mostrant la cara fosquíssima d'uns homes que van començar la seva acció en temps de la dictadura de Primo de Rivera. Molts d'ells, després haver-se intentat enriquir il·legalment i haver col·locat els diners a l'estranger, van acabar les seves vides afusellats al Camp de la Bota. |

Federico Vázquez Osuna

Anarquistes i baixos fons. Poder i criminalitat a Catalunya (1931-1944)

L'AVENÇ. 285 PÀGINES. 21 EUROS

Chris Ealham

Vivir la anarquía, vivir la utopía. José Peirats y la historia del anarcosindicalismo español

ALIANZA. 338 PÀGINES. 26,55 EUROS

quatre conceptes

1 DESCONTROL

A Barcelona, el juliol del 1936, l'autoritat pública, sense poder coercitiu, es va convertir en una il·lusió inoperant i Lluís Companys es va sentir davant els esdeveniments

2 EVASIÓ

L'evasió de joies i diners a l'estranger durant la guerra va ser un fet consumat per a molts integrants de les organitzacions polítiques i sindicals antifeixistes

3 TRAÏCIÓ

Durant la guerra el gruix de la magistratura i la fiscalia de carrera a Catalunya es va mostrar immensament afecta al govern del general Franco

4 INVESTIGACIÓ

Després dels Fets de Maig, arrabassat a la Generalitat el control de l'ordre públic, es va iniciar una investigació sobre el terror anarquista a fi que la República pogués sobreviure